

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΑΙ ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ

Μέσον κοινωνικής ανόδου

Υπό τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΔΡΑΚΟΥ

Προέδρου τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων

Εἰς ὅλας τὰς χώρας σήμερα, ἀνεξαρτήτως καθεστῶτος, οἱ λαοὶ ἀγωνίζονται νὰ κατακτήσουν ἓνα καλλίτερον ἐπίπεδον διαβιώσεως. Ἡ ἐπιδίωξις αὕτη, ποῦ συνεπάγεται μίαν εὐρυτέραν κατανομήν τῶν ἀγαθῶν, δὲν ὑπαγορεύεται μόνον ἀπὸ λόγους κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Καθίσταται ἐπιτακτικὴ καὶ δι' ἓνα ἀκόμη, βασικώτερον ἴσως, λόγον: Τὴν ἀνάγκην διευρύνσεως τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς διαθέσεως τῶν παραγομένων προϊόντων, ποῦ προσφέρονται ἀφθονώτερα, ἐν ὄσῳ ἢ βιομηχανικὴ στάθμη μιᾶς χώρας βελτιοῦται.

Ἡ ἀνάγκη αὕτη τῆς ἀνυψώσεως τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου τῶν μαζῶν, παραλλήλως πρὸς τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν, ἀποτελεῖ ἓνα φαινόμενον τοῦ συγχρόνου καπιταλισμοῦ, ποῦ θὰ ἦτο ἀδιανόητον διὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὁ κεφαλαιοκρατισμός, ποῦ ἐστηρίζετο εἰς τὴν βιομηχανικὴν μονοκρατορίαν, εἶχε ἀπεριόριστα περιθώρια διαθέσεως τῶν προϊόντων του. Ὁλόκληρος ὁ κόσμος ἀπετέλει δι' αὐτὸν μίαν δημιουργουμένην ἀγοράν, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ περιζήτητα τότε βιομηχανικὰ προϊόντα, διέτιθεντο εἰς τὰς προνομιούχους τάξεις. Ἦτο πολὺ φυσικόν, οἱ οἰκονομικοὶ ἠγέται τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, νὰ μὴν ἐνδιαφέρωνται διόλου διὰ τὸ λαϊκὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον. Τὸ ἀγοραστικὸν κοινὸν ἐξετείνετο μεταξὺ τῶν εὐπόρων τάξεων ὄλων τῶν χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἔφθανε κυρίαρχον καὶ κατακτητικὸν τὸ βιομηχανικὸν προϊόν, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου, ἐξετείνετο ἡ λαϊκὴ ἀθλιότης μὲ τοὺς βιοτέχνους ποῦ ἐξώντωνεν ἡ μηχανικὴ παραγωγή καὶ τοὺς καθίστα προλεταρίους «ποῦ δὲν εἶχαν ἄλλο μέσον βιοπορισμοῦ ἀπὸ τὴν μίσθωσιν τῆς ἐργατικῆς των δυνάμεως».

Ἡ ἐποχὴ αὕτη, ποῦ ἔδωσε εἰς τὸν Μάρξ καὶ εἰς τὸν Ἐνγκελς τὰ στοιχεῖα τῆς δριμείας κριτικῆς τοῦ κεφαλαιοκρατικῆς καθεστῶτος, ἔχει τώρα ἀνεπιστρεπτεῖ περάσει.

Ὁ κεφαλαιοκρατισμός, ὅχι μόνον δὲν ἠκολούθησε «τὴν διαλεκτικὴν τῆς αὐτοκαταστροφῆς του», ποῦ προέβλεπεν ὁ Μάρξ λόγῳ τῆς δημιουργίας τοῦ προλεταριάτου, ἀλλὰ κατώρθωσε, χάρις εἰς μίαν ἱλιγγιώδη τεχνικὴν ἀνάπτυ-

ξιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προβλέψουν οἱ θεωρητικοὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ, νὰ αὐξήσῃ τὸν ὄγκον τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, ἐπιτυγχάνοντας ταυτοχρόνως ὁλοὲν καὶ μεγαλυτέραν μείωσιν τοῦ κόστους των. Ἔτσι σήμερα, ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις ἐπιβάλλει εἰς τὸ κεφαλαιοκρατικόν σύστημα ἕνα καθῆκον, ποῦ θὰ ἐθεωρεῖτο ἄλλοτε ἐντελῶς ἀντιφατικόν: Νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν βελτίωσιν τοῦ λαϊκοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, ὄχι διὰ λόγους κοινωνικῆς δικαιοσύνης ἀλλὰ διὰ νὰ αὐξήσῃ τοὺς ἀγοραστὰς τῶν παραγομένων βιομηχανικῶν ἀγαθῶν.

Ἡ ἐξέλιξις αὐτὴ δὲν συνετελέσθη, βέβαια, μὲ τὸν σχηματικὸν τρόπον ποῦ ἐξεθέσαμεν ἀνωτέρω :

Ἡδη ὁ πολὺς Κάρλ Κάουτσκυ, στοχαστικὸς θεωρητικὸς τῆς αὐστριακῆς σοσιαλδημοκρατίας, προέβλεπεν ὅτι ἡ ἐπέκτασις τῆς βιομηχανοποιήσεως εἰς ὅλας τὰς χώρας θὰ ἐδημιούργει ἕνα ἀδιαχώρητον προϊόντων, ποῦ θὰ ἠνάγκαζεν τὰ κεφαλαιοκρατικὰ κράτη νὰ προσβλέψουν εἰς τὴν ἀγοράν των διὰ τὴν δημιουργίαν καταναλωτῶν. «Ἐπειδὴ», ἔγραφε, ἡ «βιομηχανία δὲν κατασκευάζει μόνον προϊόντα ἀλλὰ καὶ μηχανὰς ποῦ κατασκευάζουν προϊόντα, ἡ ἐκβιομηχάνισις ἐπεκτείνεται ταχέως εἰς ὅλας τὰς χώρας διὰ νὰ δημιουργήσῃ μίαν ἀσφικτικὴν κρίσιν ὑπερπαραγωγῆς: Καὶ τότε ὁ καπιταλισμὸς θὰ εὔρεθῃ πρὸ τῆς ἰδίας του ἀδυναμίας: Νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ διαθέσῃ τὰ προϊόντα του εἰς τοὺς ἐργαζομένους, τοὺς ὁποίους ἤγαγεν εἰς τὴν ἀδυναμίαν νὰ εἶναι καταναλωταί».

Αἱ προβλέψεις αὗται ἔγιναν χωρὶς τὸν ὑπολογισμὸν δύο παραγόντων, ποῦ ἐβοήθησαν τὸ σημερινὸν καθεστῶς νὰ παρακάμψῃ τὸν κίνδυνον τῆς «αὐτοκαταστροφῆς» του: τὴν τεχνικὴν ἐξέλιξιν, κατὰ πρῶτον λόγον, ποῦ κατέστησε δυνατόν τὴν ἀφθονον καὶ ὁλοὲν εὐθηνοτέραν παραγωγὴν ἀγαθῶν καὶ τὴν προελθοῦσαν ἐξ αὐτῆς ἀνάγκην μιᾶς οικονομικῆς ἀνακατατάξεως καὶ μιᾶς δικαιότερας κατανομῆς τῶν ἀγαθῶν.

Ἡ ἀπρόβλεπτος ἐξέλιξις τοῦ σημερινοῦ οικονομικοῦ συστήματος, εἶναι ἀκριβῶς αὐτὴ: Ὅτι διὰ νὰ στηρίξῃ μίαν χώρα τὴν οἰκονομίαν της ἔχει σήμερον ἀνάγκην νὰ βελτιώσῃ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τῶν πολιτῶν της καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ καταναλωτὰς. Ἡ εὐημερία τῶν ὀλίγων δὲν εἶναι πλέον ἀρκετὴ. Πρέπει νὰ εὐημεροῦν ὅλοι, διὰ νὰ συμπληρῶνεται ὁ δημιουργικὸς κύκλος τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς βελτιώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου.

Αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, ποῦ ἔγινε συνείδησις εἰς ὅλους, ὠδήγησε καὶ εἰς τὴν ἐπιπόνησιν διαφόρων συστημάτων, ποῦ τείνουν νὰ διευκολύνουν τὸ ἄτομον εἰς τὴν ἐπιδιώξιν τῆς προσωπικῆς του εὐημερίας. Ἐνα ἀπὸ τὰ συστήματα αὐτὰ εἶναι ἡ εὐχέρεια τοῦ ἀτόμου νὰ προεξοφλῇ μελλοντικὰ εἰσοδήματα διὰ νὰ ἀποκτήσῃ σήμερα τὰ ἀγαθὰ ποῦ ἐπιθυμεῖ.

Ἀναφέρομαι εἰς τὸ σύστημα τῶν δόσεων, ποῦ καθιστᾷ προσιτὰ εἰς τὸ εὐρὺ κοινόν, ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἄλλως δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἀποκτήσῃ. Τὸ σύστημα τῶν δόσεων, ποῦ ὁ Κέυνες τὸ ἐθεώρει ἤδη ὡς «μίαν λαμπρὰν ἀσκησιν ἀποταμιεύσεως» ἐπιτρέπει τὴν διάθεσιν ἐνὸς ἀπιστεύτου ὄγκου ἀγαθῶν καὶ

ἀποτελεῖ «μίαν κοινωνικὴν ὑποκίνησιν βελτιώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου», πού ἔχει ἄμεσον ἀντίκτυπον εἰς τὴν ἔθνικὴν παραγωγικότητα. Περισσότερον ρεαλισταί, οἱ Ἀμερικανοί, πού καθιέρωσαν πρῶτοι τὸ σύστημα, δὲν παύουν νὰ ἐπαναλαμβάνουν τὸ εὐφυολόγημα τοῦ Τζώρτζ Μάικς, πού ἀποτελεῖ μολαταῦτα τὴν συμπύκνωσιν μακρᾶς πείρας.

«Ἀγοράζοντας μὲ δόσεις ἀποκτᾶς ὠραῖα πράγματα. Ἀποκτῶντας ὠραῖα πράγματα ἐργάζεσαι διπλᾶ διὰ νὰ ἐξοφλήσῃς. Ἐργαζόμενος διπλᾶ ἀποκτᾶς ἄλλα ὠραῖα πράγματα».

Ἡ ἀνεκδοτολογικὴ αὐτὴ ἐπιχειρηματολογία, πού ἀποτελεῖ εὐστοχον ἀπάντησιν εἰς τὰς ἀντιρρήσεις τῶν οἰκονομολόγων, ἀποκαλύπτει τὸν ρόλον, πού παίζει τὸ σύστημα τῶν δόσεων, ὄχι μόνον εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ παραγωγικοῦ κύκλου.

Χαρακτηριστικῶς ἡμπορεῖ νὰ ἀναφερθῇ ὅτι τὸ σύνολον τῶν ὀφειλομένων δόσεων εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας κατὰ τὸ ἔτος 1961 ἔξ ἀγορᾶς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν καὶ ἀκόμη ἀγαθῶν καταναλώσεως, ἀνέρχεται εἰς 590 δισεκατομμύρια δολλάρια, ὑπερβαίνει δηλαδὴ αἰσθητῶς τὸ ἔθνικόν εἰσόδημα ἐνὸς ἔτους καὶ μορτυρεῖ ὅτι ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς ἔχει κατ' οὐσίαν προεξοφλήσει τὸ εἰσόδημα τοῦ ἐπομένου καὶ μέρος τοῦ μεθεπομένου ἔτους, πειθόμενος νὰ προμηθευθῇ ἀγαθὰ, πού ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσίν του μίᾳ ἀνοῦσα βιομηχανικὴ παραγωγή.

Βεβαίως, οἱ κ.κ. οἰκονομολόγοι διατυπώνουν ἐν προκειμένῳ ἀνησυχίας. Ἀποφαίνονται ὅτι ὁ ὑπερδανεισμὸς αὐτὸς ἐνέχει ἴσως κινδύνους μελλοντικοῦ πληθωρισμοῦ καὶ ὅτι αὐτὴ «ἡ μαστίγωσις τῆς καταναλώσεως» ἡμπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἓνα πιστοδοτικὸν κράχ, ἀπὸ ἐκεῖνα πού ἐπροφῆτευσαν ἄλλοτε διὰ τὴν καπιταλιστικὴν οἰκονομίαν οἱ θεωρητικοὶ τοῦ μαρξισμοῦ.

Μολαταῦτα, οἱ κίνδυνοι αὐτοί, ἂν ὑπάρχουν, δὲν ἀντισταθμίζουν, βεβαίως, τὰ κέρδη πού προσπορίζεται ἡ οἰκονομία ἀπὸ αὐτὴν τὴν εὐρείαν κατανομήν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, πού συμβαδίζει μὲ τὴν αὔξησιν τῆς ἔθνικῆς παραγωγῆς μονίμων ἀγαθῶν καὶ τὸν ἀντίστοιχον περιορισμὸν τῶν εἰσαγωγῶν, ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνοδὸν τῆς ἐκπολιτιστικῆς στάθμης τοῦ λαοῦ, τὴν δημοκρατικὴν ἀπολαυὴν τῶν ἀγαθῶν πού ἐδημιούργησεν ἡ τεχνικὴ πρόοδος.

Δὲν εἶναι ἄλλωστε τυχαῖον, τὸ ὅτι τὸ σύστημα τῶν δόσεων, τὸ ὅποιον ὑπῆρξεν ὁ στόχος τῶν εἰρωνειῶν τῶν ἐκεῖθεν τοῦ παραπετάσματος θεωρητικῶν, ἤλθαν τώρα νὰ υἰοθετήσουν αἱ ἀνατολικαὶ χῶραι. Εἶναι χαρακτηριστικοὶ οἱ πλήρεις καυχησιολογιῶν λόγοι, πού ἠκούσθησαν εἰς τὸ 22ον συνέδριον τοῦ Κ.Κ. τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως διὰ τὴν δυματότητα τοῦ σοβιετικοῦ πολίτου «νὰ ἀποκτᾶ τώρα τὸ κάθε τι μὲ δόσεις» (λόγος τοῦ Μπρέζνιεφ) καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν, πού προεκάλεσεν ἡ καθιέρωσις τοῦ ἀστικωτάτου αὐτοῦ συστήματος πωλήσεων εἰς ὅλα τὰ μεγάλα κρατικὰ καταστήματα τῆς Μόσχας μὲ ἐπικεφαλῆς τὸ «ὑπερκατάστημα» Γκούμ.

Ἡ σημασία τῆς μιμήσεως αὐτῆς, καὶ τῆς υἰοθετήσεως ἀπὸ τὰς «διευθυ-

